

Kärnsäkerhet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 15 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2000 om kärnsäkerhet. I motionerna tas frågor upp om prioritering av funktionsvillkoren för ett framtida slutförvar av kärnavfall och om antalet platser för platsundersökningar. Vidare behandlas frågor om stöd till de aktuella kommunerna och till frivilligorganisationer och om informationen från Svensk Kärnbränslehantering AB. I betänkandet behandlas också frågor som rör forskningen som finansieras av Kärnavfallsfonden samt frågor rörande import och export av kärnavfall.

Motionerna avstyrks med hänvisning bl.a. till den pågående remissbehandlingen och granskningen av Svensk Kärnbränslehantering AB:s rapport Samlad redovisning av metod, platsval och program inför platsundersökningsskedet.

I betänkandet finns 11 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Utskottets överväganden	6
Hanteringen av det svenska kärnavfallet	6
Bakgrund	6
Utskottets ställningstagande	7
Platsundersökningar	8
Utskottets ställningstagande	9
Informationsfrågor.....	11
Utskottets ställningstagande	11
Forskning finansierad av Kärnavfallsfonden	12
Utskottets ställningstagande	12
Vetorätt.....	13
Utskottets ställningstagande	13
Import och export av kärnavfall m.m.	14
Utskottets ställningstagande	14
Reservationer.....	16
1. Prioritering av funktionsvillkor för ett framtida slutförvar (punkt 1).....	16
2. Avbrytande av platsvalsprocessen (punkt 2).....	17
3. Återupptagande av Dialogprojektet (punkt 3).....	17
4. Utökning av antalet platser för platsundersökningar (punkt 4).....	18
5. Behov av en strategisk miljöbedömning (punkt 6).....	18
6. Stöd till frivilligorganisationer (punkt 7).....	19
7. Information till lokalpolitiker och allmänhet från Svensk Kärnbränslehantering AB (punkt 8)	19
8. Policy för användning av den s.k. vetoventilen för kärnavfall (punkt 11).....	20
9. Omhändertagande av kärnavfall inom landet (punkt 12).....	21
10. Konsekvenserna av fri rörlighet på kärnavfallsområdet (punkt 13).....	21
11. Export och import av kärnavfall (punkt 14)	22
Särskilda yttranden.....	23
Kärnsäkerhet.....	23
Förteckning över behandlade förslag.....	24
Motioner från allmänna motionstiden 2000.....	24

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Prioritering av funktionsvillkor för ett framtida slutförvar

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:MJ787 yrkande 1 och 2000/01:MJ836 yrkande 3.

Reservation 1 (v, mp)

2. Avbrytande av platsvalsprocessen

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ836 yrkande 2.

Reservation 2 (mp)

3. Återupptagande av Dialogprojektet

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ836 yrkande 5.

Reservation 3 (mp)

4. Utökning av antalet platser för platsundersökningar

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ787 yrkande 2.

Reservation 4 (v)

5. Stöd till kommuner som deltar i platsundersökningar

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ787 yrkande 3.

6. Behov av en strategisk miljöbedömning

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ836 yrkande 4.

Reservation 5 (mp)

7. Stöd till frivilligorganisationer

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ787 yrkande 4.

Reservation 6 (v)

8. Information till lokalpolitiker och allmänhet från Svensk Kärnbränslehantering AB

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ836 yrkande 6.

Reservation 7 (mp)

9. Medel ur Kärnavfallsfonden till oberoende forskare och enskilda organisationer

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ836 yrkande 7.

10. Publicering av forskningsresultat

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ836 yrkande 8.

11. Policy för användning av den s.k. vetoventilen för kärnavfall

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ787 yrkande 5.

Reservation 8 (v)

12. Omhändertagande av kärnavfall inom landet

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ836 yrkande 1.

Reservation 9 (mp)

13. Konsekvenserna av fri rörlighet på kärnavfallsområdet

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ787 yrkande 6.

Reservation 10 (v)

14. Export och import av kärnavfall

Riksdagen avslår motion 2000/01:MJ787 yrkande 7.

Reservation 11 (v)

Stockholm den 19 april 2001

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulf Björklund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulf Björklund (kd), Sinikka Bohlin (s), Göte Jonsson (m), Kaj Larsson (s), Jonas Ringqvist (v), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Ingemar Josefsson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gudrun Lindvall (mp), Harald Nordlund (fp), Michael Hagberg (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Ester Lindstedt-Staaf (kd) och Åke Sandström (c).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas 15 motionsyrkanden från allmänna motionstiden år 2000 angående omhändertagande och slutförvar av använt kärnbränsle.

Representanter för Svensk Kärnbränslehantering AB informerade den 16 november 2000 utskottet om valet av platser för platsundersökningar.

Utskottets överväganden

Hanteringen av det svenska kärnavfallet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner (v, mp) om prioritering av funktionsvillkoren för ett framtida slutförvar med hänvisning till det pågående arbetet med att bedöma Svensk Kärnbränslehantering AB:s rapport Samlad redovisning av metod, platsval och program inför platsundersökningsskedet.

Bakgrund

Enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) är en innehavare av tillstånd till kärnteknisk verksamhet skyldig att svara för att allt i verksamheten uppkommet kärnavfall och använt kärnbränsle hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt och att den anläggning i vilken verksamheten bedrivs avvecklas och rivs på ett säkert sätt sedan verksamheten har upphört (10 §). Den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor skall i samråd med övriga reaktorinnehavare upprätta eller låta upprätta ett program för forsknings- och utvecklingsverksamhet och de övriga åtgärder som anges i lagen. Programmet skall dels innehålla en översikt över samtliga åtgärder som kan bli behövliga, dels närmare ange de åtgärder som avses bli vidtagna inom en tidrymd om minst sex år. Programmet skall vart tredje år insändas till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för att granskas och utvärderas. I samband med granskningen och utvärderingen får sådana villkor ställas upp som behövs avseende den fortsatta forsknings- och utvecklingsverksamheten (12 §).

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) presenterade år 1998 det femte programmet för forskning, utveckling och demonstration för kärnavfallens behandling och slutförvaring (FUD-program 98).

Utskottet anförde i mars 2000 (1999/2000:MJU15 s. 11) att regeringen i beslut den 24 januari 2000 har funnit att 1998 års program för forskning, utveckling och demonstration för kärnavfallens behandling och slutförvaring uppfyller de krav som ställs i kärntekniklagen. När det gäller den fortsatta forsknings- och utvecklingsverksamheten skall SKB komplettera analysen av alternativa systemutformningar. I första hand skall innebörden av nollalternativet (en beskrivning av att den planerade åtgärden inte kommer till stånd) belysas. Vidare skall alternativet djupa borrhål belysas med inriktning på omfattning och innehåll i det forsknings- och utvecklingsprogram som behövs för att denna metod skall kunna jämföras med KBS-3-metoden på likvärdiga grunder. SKB skall även redovisa en samlad utvärdering av slutförda förstudier och övrigt underlag för val av platser för platsundersökningar samt redovisa ett tydligt program för platsundersökningar. Vid framtagandet av dessa

underlag skall SKB samråda med berörda kommuner, länsstyrelser och myndigheter. En redovisning av detta samråd skall också lämnas.

När det gäller kärnavfallens behandling och slutförvaring uttalade utskottet följande (1999/2000: MJU15 s. 11). Det är angeläget att inom ramen för den kunskap som nu finns söka den bästa möjliga lösning som kan genomföras inom överskådlig tid och på en lämplig plats, samtidigt som satsning på forskning och utveckling fortsätter. Detta ger även rimliga möjligheter till en omprövning i framtiden. Som regeringen framhåller i sitt beslut den 24 januari 2000 framstår någon form av slutförvaring i berggrunden, utifrån nu föreliggande material, som den mest ändamålsenliga metoden. Ännu föreligger dock inte ett fullständigt underlag för slutligt val av metod. Vidare bör uppmärksammas att ett slutligt godkännande av viss metod för slutförvar inte kan ges förrän i samband med regeringens ställningstaganden till ansökningar om tillstånd enligt miljöbalken och kärntekniklagen att uppföra ett slutförvar för använt kärnbränsle. I detta sammanhang bör även erinras om kraven på alternativa redovisningar vad gäller bl.a. verksamhetens utformning i den miljökonsekvensbeskrivning som skall ingå i kommande underlag.

Utskottets ställningstagande

Den 13 december 2000 lämnade SKB en redovisning till Statens kärnkraftinspektion (SKI) i enlighet med regeringens beslut den 24 januari 2000. SKB föreslår följande i sin rapport Samlad redovisning av metod, platsval och program inför platsundersökningsskedet (s. 11). Platsundersökningar genomförs i Oskarshamn och Norduppland. I Oskarshamn inleds platsundersökningar vid Simpevarp. Där vill SKB inleda platsundersökningar med provborrningar. För inkapslingsanläggningen vill SKB fortsätta att utreda en förläggning vid Centralt mellanlager för använt kärnbränsle, CLAB. I Norduppland planerar SKB att utreda två lokaliseringsalternativ för djupförvaret. Det ena är Forsmark i Östhammars kommun, där SKB vill inleda en platsundersökning med provborrningar. Det andra är Tierp norra/Skutskär där SKB har för avsikt att starta provborrningar i ett område norr om Tierp. Först behöver dock ett lämpligt borrområde och möjliga transportlösningar preciseras. En lokalisering av inkapslingsanläggningen till Norduppland kommer också att utredas. För Nyköpings kommun planerar SKB en förnyad säkerhetsanalys för Fjällvedenområdet.

SKB anför i rapporten (s. 11) vidare att målet för platsundersökningsskedet är att erhålla alla tillstånd som behövs för att få bygga de planerade anläggningarna. Det beräknas ta sju eller åtta år att ta fram erforderligt lokaliseringsunderlag, genomföra samråd, utarbeta lokaliseringsansökningar samt erhålla myndigheternas prövning av dessa.

Utskottet har inhämtat att SKB planerar att inleda platsundersökningar för djupförvar under år 2002.

Enligt rapporten (s. 69) fokuseras jämförelsen av system för geologisk förvaring på alternativa metoder att utforma ett förvar. De tekniska lösningar för ett förvar i kristallint berg som studerats i Sverige är bl.a. KBS-3, mycket

långa tunnlar och djupa borrhål. KBS-3 innebär att avfallet deponeras i ett system av kortare tunnlar på ca 500 meters djup. Alternativet mycket långa tunnlar innebär att avfallet deponeras i ett fåtal parallella flera kilometer långa tunnlar. Djupa borrhål innebär att avfallet deponeras i flera tusen meter djupa borrhål.

Beträffande forsknings- och utvecklingsprogram för djupa borrhål anför SKB följande (s. 79-80). Utredningen innehåller en systematisk jämförelse av kunskaps- och teknikläget för djupa hål och KBS-3. Den visar enligt SKB att det för KBS-3 i de flesta avseenden finns känd och beprövad teknik medan det för alternativet djupa borrhål i de flesta avseenden saknas kunskap eller teknik. Utredningen visar enligt SKB att det skulle ta ca 30 år att genomföra programmet. Kostnaden har beräknats till ca 4 miljarder kronor. SKB anför att väsentliga osäkerheter måste klarläggas för att en deponering i djupa borrhål skulle kunna jämföras med KBS-3 på likvärdig grund. Den jämförande analysen visar enligt SKB att det sammantaget inte finns något som talar för att ett förvar i djupa borrhål, om det kan visas leva upp till alla krav, skulle öka säkerheten eller minska kostnaden för att slutförvara det använda kärnbränslet. SKB planerar därför inte att genomföra FUD-programmet för djupa borrhål utan koncentrerar resurserna på att i en relativt nära framtid realisera ett förvar baserat på KBS-3-metoden. SKB kommer även i fortsättningen att följa den internationella utvecklingen på området.

Utskottet har inhämtat att redovisningen för närvarande är föremål för en bred remissbehandling och granskning av SKI, som i juni 2001 avser att avge ett granskningsyttrande till regeringen. Därefter kan regeringen fatta nödvändiga beslut. Utskottet föreslår i avvaktan på den fortsatta behandlingen av SKB:s redovisning att motion MJ787 (v) yrkande 1 om motstridiga krav på kärnavfallens svåråtkomlighet respektive återtagbarhet och motion MJ836 (mp) yrkande 3 om motstridiga funktionsvillkor för ett framtida slutförvar lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har inhämtat att det s.k. Dialogprojektet, som omtalas i motion MJ836 yrkande 2, pågick i början av 1990-talet och att tre rapporter sammanställdes om projektet, SKI 93:34–36. Utskottet föreslår att även motion MJ836 (mp) yrkande 2 om att avbryta den pågående platsvalsprocessen baserad på förstudier valda utifrån politisk acceptans och yrkande 5 om att återuppta Dialogprojektet för en legitim beslutsprocess avstyrks i avvaktan på den fortsatta behandlingen av SKB:s redovisning.

Platsundersökningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner (v, mp) om antalet platser för platsundersökningar, om stöd till de aktuella kommunerna och om strategisk miljöbedömning. Utskottet hänvisar till SKB:s rapport om redovisning av metod, platsval och program inför platsundersökningsskedet och till den fortsatta beredningen av rapporten.

Utskottets ställningstagande

När det gäller antalet platser för platsundersökningar har regeringen i beslut den 19 december 1996 hänvisat till att platsundersökningar bör ske på minst två platser (SKB bör ”innan platsundersökningar på minst två platser påbörjas samråda med SKI och Statens strålskyddsinstitut, SSI, om de förutsättningar som bör gälla för undersökningsarbetet”).

SKB anför i rapporten Samlad redovisning av metod, platsval och program inför platsundersökningsskedet (s. 16) att förstudier har genomförts i åtta kommuner och att dessa har värderats med avseende på krav och önskemål om berggrund, industrietablering och samhälle. SKB konstaterar (s. 18) att Forsmark och Simpevarp har tydliga fördelar ur etablerings- och samhällsynpunkt. För att programmet skall vara robust anser SKB att de fortsatta lokaliseringsstudierna bör inkludera fler alternativ. Alternativen Tierp norra/Skutskär och Skavsta/Fjällveden kan bidra till större bredd på det geologiska underlaget. Tierp norra ger, tillsammans med Skutskär, goda industriella etableringsmöjligheter. SKB bedömer detta alternativ som fullt realistiskt ur alla aspekter. För Skavsta/Fjällveden finns en större grad av osäkerhet vad beträffar genomförbarheten.

SKB föreslår därför Forsmark, Simpevarp och Tierp norra för provborringar. SKB anför att platsundersökningar med provborringar i Forsmark och Simpevarp bör kunna inledas kort efter beslut. För Tierp norra/Skutskär bör insatserna inledningsvis inriktas mot att precisera ett prioriterat delområde för fortsatta undersökningar samt att utreda en lämplig utformning av djupförvarets ovanjordanläggningar och transportsystem. Därefter har SKB enligt rapporten för avsikt att inleda provborringar inom det prioriterade delområdet. Detta alternativ kräver fortsatt medverkan av både Tierps och Älvkarleby kommuner.

För Skavsta/Fjällveden i Nyköpings kommun är de största osäkerheterna knutna till industrietableringen och transporterna. SKB planerar därför i första hand att gå vidare med utredningar om dessa frågor för att klargöra alternativets genomförbarhet.

Enligt utskottets uppfattning är motion MJ787 (v) yrkande 2 om att antalet platser för platsundersökningar bör utökas till minst tre platser i minst tre regioner huvudsakligen tillgodosedd genom förslagen i SKB:s rapport. SKB:s redovisning granskas av SKI och är föremål för en bred remissbehandling. Utskottet har som tidigare nämnts inhämtat att SKI i juni 2001 avser att avge ett granskningsyttrande till regeringen. Därefter kan regeringen fatta nödvändiga beslut. Motionen avstyrks i den mån den inte tillgodosetts med vad som anförts.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion MJ787 (v) yrkande 3 om betydelsen av ett tydligt stöd till de kommuner som aktivt deltar i platsundersökningar för ett djupförvar. Enligt 7 § förordningen (1981:671) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. får SKI bestämma ersättning för informationskostnader till högst 2 miljoner kronor per kommun och kalenderår i kommuner där undersökningar pågår

eller har pågått som avser lokalisering av slutförvar för använt kärnbränsle. Härutöver har flera kommuner (Älvkarleby, Oskarshamn, Hultsfred och Tierp) fått ytterligare medel efter beslut av regeringen (regeringsbeslut 2000-11-16). SKI och SSI har också fått särskilda medel ur Kärnavfallsfonden för att driva ett informationsprojekt riktat mot förstudiekommunerna (regeringsbeslut 1996-06-19). Även länsstyrelserna har, såsom uttalats i regeringens beslut den 18 maj 1995, en betydelsefull uppgift att stödja länets berörda kommuner. Det anförda innebär att syftet med motion MJ787 (v) yrkande 3 i allt väsentligt kommer att bli tillgodosett utan något särskilt riksdagens uttalande i frågan.

Enligt motion MJ836 (mp) yrkande 4 bör en strategisk miljöbedömning föregå platsvalsprocessen, och motionärerna hänvisar till Esbokonventionen. Enligt artikel 2 p. 7 i konventionen skall miljökonsekvensbedömningar som ett minimikrav utföras när den föreslagna verksamheten är på projektnivån. Vidare skall parterna i skäligen utsträckning sträva efter att tillämpa principerna om miljökonsekvensbedömningar även på politiska riktlinjer, planer och program (prop. 1991/92:5, bilaga s. 11, bet. 1991/92:BoU5).

Inom EU har ett direktivförslag från EG-kommissionen om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan varit föremål för förlikningsförhandlingar. Den 16 mars 2001 träffades förlikning och den slutliga texten kommer under våren 2001 att kunna godkännas av rådet och EU-parlamentet. Direktivet träder i kraft när det har kungjorts i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. Medlemsstaterna har därefter tre år på sig att införliva direktivet i nationell lagstiftning.

Regeringen hänvisar i sitt beslut den 24 januari 2000 till ett uttalande av SKI att inledandet av platsundersökningar bör ses som ett första steg i SKB:s förberedande av en ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen och miljöbalken för ett slutförvar. Därefter bör enligt inspektionen ett utökat samråd enligt 6 kap. 4 och 5 §§ miljöbalken inledas.

Såsom SKI anför i sitt yttrande den 8 april 1999 till regeringen över FUD-program 98 är syftet med det återkommande granskningsprogrammet att säkerställa att ett tillräckligt allsidigt och väl underbyggt beslutsunderlag föreligger. Utskottet konstaterar att SKB:s forsknings- och utvecklingsprogram genomgår en bred remissbehandling och att det därefter granskas av SKI. Utskottet instämmer i vad regeringen har anför i sitt beslut den 24 januari 2000 att frågan om tolkning av bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivningar och annat beslutsunderlag i 6 kap. miljöbalken ankommer på vederbörande myndighet. I likhet med regeringen utgår utskottet från att berörda myndigheter, i samband med sin granskning av de miljökonsekvensbeskrivningar som SKB kommer att upprätta, beaktar möjligheten av en fristående internationell granskning. Med hänvisning till det anförda och i avvaktan på den fortsatta behandlingen av SKB:s redovisning föreslår utskottet att motion MJ836 (mp) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Informationsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner (v, mp) om stöd till frivilligorganisationer och om att SKB inte bör informera lokalpolitiker och allmänhet. Utskottet hänvisar till att frågorna är under övervägande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion MJ787 (v) yrkande 4 om att det är viktigt att informationen om kärnavfallsfrågan är allsidig. Såsom anförs i regeringens beslut den 24 januari 2000 är det viktigt att allmänheten får tillgång till saklig och allsidig information om kärnavfallsfrågan. Informationsinsatser ingår i SKB:s uppgifter. Regeringen har, vilket nämnts ovan, ställt särskilda medel ur Kärnavfallsfonden till förfogande för Kärnkraftinspektionen och Strålskyddsinstitutet. Med stöd av 7 § förordningen (1981:671) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. kan Kärnkraftinspektionen, vilket tidigare har redovisats, lämna bidrag med högst 2 miljoner kronor per år till kommuner som berörs av SKB:s arbete. Dessa bidrag är bl.a. avsedda att täcka berörda kommuners kostnader för information till allmänheten i hithörande frågor. I regeringens beslut anges vidare att såväl Kärnkraftinspektionen som Statens råd för kärnavfallsfrågor har tagit upp frågan om särskilt stöd till frivilligorganisationer (miljöorganisationer) på nationell nivå för att underlätta dessas deltagande i olika former av samråd. I beslutet anges att regeringen överväger frågan om särskilt stöd bör ges till frivilligorganisationer. Utskottet har inhämtat att frågan om stöd till frivilligorganisationer fortfarande övervägs inom Regeringskansliet. Den fråga som tas upp i motion MJ787 (v) yrkande 4 om stöd till frivilligorganisationer är således föremål för regeringens uppmärksamhet och lämnas i avvaktan på fortsatta överväganden utan vidare åtgärd.

Enligt motion MJ836 (mp) yrkande 6 bör information till lokalpolitiker och allmänhet inte ingå i SKB:s uppgifter. SKB är enligt motionären inte en statlig myndighet och har inte ett eget intresse av att verka för en allsidig information. Det bör i stället vara myndigheter, kommuner och enskilda organisationer som informerar allmänheten.

Utskottet konstaterar att Kärnavfallsfonden, enligt 4 § lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m., skall täcka de kostnader som reaktorinnehavarna, staten eller kommunerna har för information till allmänheten i frågor som rör hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. SKB har sålunda enligt lag ett ansvar för att informera om den verksamhet som företaget har i uppgift att lokalisera till en lämplig plats i Sverige. Även staten och kommunerna har ett sådant ansvar. Enligt utskottets bedömning bör kravet på allsidig information och objektivitet därmed vara tillgodosett. Utskottet har ovan redovisat att SKI och SSI sedan 1997 driver ett särskilt informationsprojekt om kärnavfall med medel ur Kärnavfallsfonden för att bidra till en allsidig information (rege-

ringsbeslut 1996-06-19). Enligt utskottets bedömning är syftet med motion MJ836 (mp) yrkande 6 med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandet påkallar ingen riksdagens vidare åtgärd.

Forskning finansierad av Kärnavfallsfonden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden (mp) om att oberoende forskare och enskilda organisationer skall kunna erhålla medel ur Kärnavfallsfonden och att resultat från forskning finansierad via Kärnavfallsfonden skall publiceras i vetenskapliga tidskrifter. Utskottet hänvisar till att en stor del av SKB:s forskningsprogram finansierar forskning vid universitets- och högskoleinstitutioner. Forskningen redovisas därmed i artiklar och akademiska avhandlingar.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motion MJ836 (mp) yrkande 7 om att oberoende forskare och enskilda organisationer skall kunna erhålla medel ur Kärnavfallsfonden konstaterar utskottet att den forskning som krävs för att på ett säkert sätt slutförvara använt kärnbränsle och kärnavfall enligt 11 § kärntekniklagen skall bedrivas av reaktorinnehavarna. Finansieringen av denna forskning sker via Kärnavfallsfonden. SKB:s forsknings- och utredningsprogram (12 § kärntekniklagen) genomgår, vilket utskottet tidigare har redovisat, en regelbunden och omfattande granskning som omfattar yttranden från universitet, högskolor och andra institutioner.

Även SKI har i uppdrag att finansiera kärnsäkerhetsforskning (prop. 2000/2001:1 utg.omr. 20 s. 40). Det framgår av SKI:s årsredovisning för år 2000 (s. 33) att SKI har ett eget forskningsprogram rörande kärnavfalls säkerhet som för detta år omfattade 19 miljoner kronor. Forskningsprogrammet säkerställer att myndigheten har tillgång till erforderlig kompetens för att granska och bedöma SKB:s verksamhet. En stor del av dessa medel finansierar forskning vid universitets- och högskoleinstitutioner.

Utskottet har inhämtat att en stor del av SKB:s forskning som finansieras av Kärnavfallsfonden är utlagd på universitets- och högskoleinstitutioner och redovisas i artiklar publicerade i vetenskapliga tidskrifter och akademiska avhandlingar. I SKB:s FUD-program 98 (s. 156) anfördes att ca 30 licentiat- och doktorsavhandlingar under de senaste tio åren har producerats inom ramen för SKB:s verksamhet. Med det anförda får motion MJ836 (mp) yrkande 7 i allt väsentligt anses tillgodosedd. Yrkandet påkallar ingen vidare riksdagens åtgärd.

En del av SKB:s arbete är inriktat på teknikutveckling för vilken det inte finns några etablerade akademiska tidskrifter eller liknande. På dessa områden är SKB således hänvisat till publicering i egna rapportserier. För att erhålla en bred genomlysning kan i vissa fall fristående internationella expert-

granskningar genomföras. Till exempel administrerade SKI en fristående granskning av SKB:s senaste säkerhetsanalys av ett slutförvar för använt kärnbränsle, SR 97. Den lagstadgade, regelbundna granskningen som SKI genomför av SKB:s forsknings- och utvecklingsprogram har som ett syfte att bidra till en kritisk granskning från såväl vetenskapssamhället som en bredare allmänhet.

Utskottet föreslår att motion MJ836 (mp) yrkande 8 om att resultat från forskning finansierad via Kärnavfallsfonden skall publiceras i vetenskapliga tidskrifter lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

Vetorätt

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att riksdagen avslår en motion (v) om att upprätta en policy för hur den s.k. vetoventilen i kärnavfallsfrågan skall användas. Utskottet hänvisar till tidigare uttalanden om värdet i att lokaliseringen av slutförvaret bygger på frivilligt deltagande.

Utskottets ställningstagande

Enligt motion MJ787 (v) yrkande 5 bör regeringen upprätta en policy över hur vetoventilen i kärnavfallsfrågan skall användas.

I regeringsbeslut den 24 januari 2000 om SKB:s FUD-program 98 anges att bestämmelsen i 17 kap. 6 § miljöbalken innebär att regeringen, i vissa undantagsfall, får tillåta en verksamhet utan att kommunfullmäktige har tillstyrkt detta. Det framgår av lagens förarbeten att denna möjlighet för regeringen måste användas ytterst restriktivt (bestämmelsen har hittills aldrig tillämpats). Regeringen erinrar om att frågor om det kommunala vetot har behandlats i miljöbalkspropositionen (prop. 1997/98:45 del 1 s. 451 f. och del 2 s. 221).

Bostadsutskottet har nyligen behandlat ett liknande motionsyrkande och hänvisade (2000/2001:BoU6 s. 12) till att det kommunala vetot är ett uttryck för grundtanken att kommunerna skall utöva ett starkt inflytande på den kommunala självbestämmanderätten i de markpolitiska frågorna liksom i kommunen. I speciella undantagssituationer måste det finnas möjlighet att även mot en kommuns vilja fatta beslut om lokalisering av vissa anläggningar av stor nationell betydelse. Utskottet betonade vikten av att stor restriktivitet iakttas vid regeringens prövning om undantag från vetorätten och att samförståndslösningar i första hand bör eftersträvas.

Beträffande platsvalet anförde utskottet i mars 2000 (1999/2000:MJU15 s. 13) följande. För den plats som slutligen väljs krävs, förutom att det går att visa att miljö- och säkerhetskraven uppfylls, att man uppnår lokal förståelse och acceptans för djupförvarsetableringen, dvs. den bör inte genomföras mot en kommuns vilja. Härvidlag vill utskottet framhålla värdet av att arbetet med lokaliseringen av slutförvaret bygger på frivilligt deltagande från ett antal

kommuners sida. Det är viktigt att dessa kommuner uppmuntras i sitt förstudiearbete. Deras deltagande innebär att några få kommuner tar ett konkret ansvar för att lösa ett nationellt problem. Vidare bör uppmärksammas att en ansökan om att få bygga ett djupförvar, enligt gällande lagstiftning, skall kompletteras med en miljökonsekvensbeskrivning. Denna skall belysa djupförvarets konsekvenser för människa och miljö samt redovisa alternativ till den föreslagna lösningen. Vad människor i den berörda kommunen tycker om en sådan etablering är en del av en sådan miljökonsekvensbeskrivning. Det formella samrådsförfarandet enligt miljöbalken påbörjas i samband med platsundersökningen. Men redan nu pågår ett informellt samrådsförfarande mellan SKB, berörda kommuner, säkerhetsmyndigheter och länsstyrelser. Syftet med detta samrådsförfarande är att utbyta kunskap och synpunkter om hur en miljökonsekvensbeskrivning bäst tas fram i framtiden. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ787 (v) yrkande 5 lämnas utan någon vidare riksdagens åtgärd.

Import och export av kärnavfall m.m.

Utskottets förslag

Utskottet avstyrker motioner (v, mp) om att kärnavfall skall omhändertas inom landet, om konsekvenserna av fri rörlighet på kärnavfallsområdet och om export och import av kärnavfall. Utskottet hänvisar till att principen att varje land skall ta fullt ansvar för det kärnavfall som uppkommer i landet har fastslagits av riksdagen som grundläggande princip för Sveriges agerande.

Utskottets ställningstagande

Enligt konventionen om säkerheten vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerheten vid hantering av radioaktivt avfall bör radioaktivt avfall, förutsatt att det är förenligt med säkerheten, slutförvaras i den stat i vilken det uppstod (prop. 1997/98:145 s. 377, bet. 1998/99:MJU6).

Att varje land skall ta fullt ansvar för det kärnavfall som uppkommer i landet har flera gånger av riksdagen fastslagits som en grundläggande princip för Sveriges agerande. Av detta följer att slutförvaring av kärnavfall från kärnteknisk verksamhet i utlandet inte skall förekomma i Sverige (prop. 1992/93:98 s. 29, bet. 1992/93:NU11 s. 5). Enligt 5 a § kärntekniklagen är det förbjudet att utan särskilt tillstånd här i riket slutförvara använt kärnbränsle eller kärnavfall från en kärnteknisk anläggning eller en annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land. Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 1992/93:98 s. 32, bet. 1992/93:NU11 s. 5) utgör varken närmandet till EG eller Sveriges internationella åtaganden i övrigt något hinder mot ett förbud mot slutförvaring i Sverige av utländskt använt kärnbränsle och kärnavfall. Om synnerliga skäl föreligger får medges undantag från förbudet. I motiven anförts att det är en annan sak om t.ex. utländskt kärnämne eller kärnavfall under en begränsad period skulle finnas i Sverige för undersökning eller som

ett led i en behandlingsprocess. Det avfall som behandlas i Sverige skall snarast efter behandlingen återställas till leverantören. Tillstånd till införsel av använt kärnbränsle eller kärnavfall från en kärnteknisk anläggning eller en annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land får enligt 24 b § förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet ges endast om det är klarlagt att materialet kommer att föras ut ur landet inom en viss tid eller om tillstånd till slutförvaring har lämnats enligt 5 a § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Utskottet instämmer i den uppfattning som framförs i motion MJ836 (mp) yrkande 1 om att kärnavfallet skall omhändertas inom landet, att frågan har nationell karaktär och att en demokratisk beslutprocess bör utarbetas. Genom regeringsbeslut den 15 maj 1996 och den 6 maj 1999 förordnades en nationell samordnare respektive en särskild rådgivare på kärnavfallsområdet. Uppdraget innebär att nära följa pågående arbete med att finna en plats i landet lämplig för djupförvaring av använt kärnbränsle och långlivat radioaktivt avfall. Uppdraget innebär vidare att man skall främja samordningen av informations- och utredningsinsatser mellan de centrala och regionala statliga myndigheter som berörs av platsvalsarbetet. Utskottet har också tidigare understrukt (1999/2000:MJU15 s. 13) att även om processen till stor del sker på lokal nivå så har riksdag och regering ett särskilt ansvar för att besluten föregås av en så bred demokratisk förankring som möjligt, även på nationell nivå. Syftet med motionen kan med det anförda i allt väsentligt anses tillgodosett. Yrkandet påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Motion MJ787 (v) yrkande 6 om konsekvenserna av fri rörlighet på kärnavfallsområdet och yrkande 7 om att Sverige inte skall exportera eller importera kärnavfall avstyrks i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Prioritering av funktionsvillkor för ett framtida slutförvar (punkt 1)

av Jonas Ringqvist (v), Kjell-Erik Karlsson (v) och Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:MJ787 yrkande 1 och 2000/01:MJ836 yrkande 3.

Ställningstagande

Metodvalet förutsätter att man först redovisar de funktionsvillkor som man önskar att ett slutförvar skall klara. Hittills har tre funktionsvillkor framkommit. Det första, villkor 1, innebär att förvaret inte skall kräva övervakning eller underhåll för att fungera. Enligt villkor 2 skall förvaret utformas så att avfallet kan återtas om framtida generationer skulle vilja reparera eller förbättra förvaret. Det tredje villkoret innebär att förvaret skall utformas så att möjligheten till återtagande av avfallet snabbt skall kunna brytas om framtida generationer finner att risker med återtagbarheten är större än fördelen därav. Det finns en motsättning mellan kraven på kärnavfallens svåråtkomlighet respektive återtagbarhet. Det tredje funktionsvillkoret baseras på ett säkerhetstänkande som föreskriver att man längre fram snabbt skall kunna göra kärnavfallet oåtkomligt, exempelvis för att skydda sig mot hotande terroristaktioner.

KBS-3-metoden, som innebär att det använda kärnbränslet kommer att förvaras i kapslar av koppar och järn ca 500 m ner i berggrunden, kan endast konkurrera med förvaring i djupa borrhål om och när återtagande prioriteras före funktionsvillkoren 1 och 3.

Det är viktigt att en prioritering av de olika funktionsvillkoren föregår platsvalsprocessen. Funktionsvillkoren kommer att vara vägledande då det gäller metodvalet, och metodvalet är i sin tur vägledande då det gäller faktorer som förvaringsdjup och bergartsval. Det är av vikt för allsidighet och förtroende att det finns mer än en metod framtagen samt att relevant forskning satsas på mer än en metod.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motionerna MJ787 (v) yrkande 1 och MJ836 (mp) yrkande 3.

2. Avbrytande av platsvalsprocessen (punkt 2)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ836 yrkande 2.

Ställningstagande

I början av 1990-talet bedrev SKI det s.k. Dialogprojektet. Syftet med projektet var att etablera en beslutsprocess i kärnavfallsfrågan för vilken alla huvudaktörer hade förtroende. Ett flertal aktörer, myndigheter, nationella miljöorganisationer och kommunföreträdare deltog i projektet. SKB valde dock att inte delta. Projektet ledde fram till ett konsensusdokument där ett flertal rekommendationer framfördes för den fortsatta beslutsprocessen, både beträffande metodval och platsval (SKI rapport 93:34).

I Dialogprojektet diskuterades svårigheten att klara ambitionsnivån ”bästa berg”. Man betonade vikten av en successiv elimineringsprocess, där kriterierna för uteslutning är kända i förväg. I denna process skulle en stor del av landet kunna uteslutas och därefter skulle en lämplig plats kunna identifieras.

Parallellt med att Dialogprojektet pågick, formulerade SKB sin platsvalsprocess utgående från förstudier, vilket sedermera blev den gällande lokaliseringsstrategin. SKB:s strategi bygger på en process, där det främsta kriteriet är politisk acceptans.

Dagens förstudieprocess använder sålunda politisk acceptans som urvalskriterium, inte förstudiekommunens fysiska förutsättningar för att kunna bygga ett slutförvar för kärnavfall. Därför måste dagens förstudieprocess avbrytas för att återupptas först då det är klart i metodfrågan om hur kärnavfallet skall förvaras.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motion MJ836 (mp) yrkande 2.

3. Återupptagande av Dialogprojektet (punkt 3)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ836 yrkande 5.

Ställningstagande

I Dialogprojektet sammanställdes ett antal krav på den framtida beslutsprocessen, som både myndigheter, kommunföreträdare och nationella miljöorganisationer ställde sig bakom. Ansvariga myndigheter och regering valde dock att inte agera för Dialogprojektets intentioner när SKB år 1992 presenterade sin lokaliseringsmodell med förstudier.

Dialogprojektets slutsatser erbjuder en grund för den fortsatta processen. Inom dess ram kan beslutsprocessen om funktionsvillkor, metodval och platsval formuleras. Det skulle också innebära att det skapades ett forum för kärnavfallsfrågan på nationell nivå. Detta skulle innebära en mer strukturerad genomlysning av problematiken än vad förstudieprocessen innebär, då det i dag helt avgörs av vilka initiativ som tas i de enskilda förstudiekommunerna.

SKI bör därför återuppta Dialogprojektet. Syftet är att formulera en legitim beslutsprocess, där den överordnade ambitionen för beslutprocessen skall vara att med störst sannolikhet fastställa det säkraste metodvalet och ett platsval innebarande ”rimligtvis bästa berg”.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motion MJ836 (mp) yrkande 5.

4. Utökning av antalet platser för platsundersökningar (punkt 4)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ787 yrkande 2.

Ställningstagande

Vänsterpartiet föreslår att platsundersökning skall ske på minst tre platser fördelade på tre regioner. Om det skulle visa sig vid provborringarna eller vid den fördjupade studien av miljöpåverkan att en av platserna i någon av de tre regionerna inte har förutsättningar för att kunna klara ett säkert slutförvar på platsen skall det finnas alternativ när man går vidare, vilket innebär att regeringen inte behöver köra över ett kommunalt veto.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motion MJ787 (v) yrkande 2.

5. Behov av en strategisk miljöbedömning (punkt 6)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ836 yrkande 4.

Ställningstagande

Esbokonventionen förespråkar att en miljöbedömning skall utföras i planeringsstadiet, s.k. strategisk miljöbedömning. En sådan syftar till att kunna bedöma stora enskilda projekt av nationell karaktär och ger en möjlighet för en metodprövning fristående från platsvalet. Naturvårdsverket och Boverket är de myndigheter som konventionen refererar till i Sverige. Båda dessa myndigheter påpekade i sina utlåtanden över SKB:s senaste FoU-program, FUD 98, behovet av en sådan strategisk miljöbedömning. Den strategiska miljöbedömningen bör vara färdigbehandlad före platsvalet och bör på så sätt utgöra förutsättning för en återupptagen platsvalsprocess.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motion MJ836 (mp) yrkande 4.

6. Stöd till frivilligorganisationer (punkt 7)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ787 yrkande 4.

Ställningstagande

I regeringens beslut den 24 januari 2000 om FUD-programmet 98 sägs att regeringen överväger att särskilt stöd bör ges till frivilligorganisationer. Det är dags för ett positivt beslut i den frågan – ett beslut som kan skapa en förändrad lokal process för att en allsidighet i informationen skall uppnås.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motion MJ787 (v) yrkande 4.

7. Information till lokalpolitiker och allmänhet från Svensk Kärnbränslehantering AB (punkt 8)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:MJ836 yrkande 6.

Ställningstagande

SKB är inte en statlig myndighet och kommer därför aldrig att ha ett eget intresse av att verka för en allsidig information. Det är därför tveksamt om informationsinsatser över huvud taget skall ligga på deras ansvar. I stället bör myndigheter, kommuner och enskilda organisationer i högre grad vara de aktörer som informerar allmänheten.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motion MJ836 (mp) yrkande 6.

8. Policy för användning av den s.k. vetoventilen för kärnavfall (punkt 11)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion MJ787 yrkande 5.

Ställningstagande

Det kommunala vetot enligt 17 kap. 6 § miljöbalken innebär att kommunfullmäktige i en kommun som är aktuell för slutförvar måste tillstyrka verksamheten för att regeringen skall kunna ge tillstånd till slutförvar enligt 17 kap. 1 § miljöbalken. Det kommunala vetot är dock försett med ett förbehåll då det gäller slutförvar för kärnavfall, enligt den s.k. vetoventilen i 17 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken, som innebär att regeringen har rätt att köra över kommunens veto. Det råder i dag otydlighet om förutsättningarna för att utnyttja vetoventilen. I många kommuner framförs ståndpunkten att regeringen aldrig kommer att utnyttja den. I SKI:s skrift "Frågor och svar" framkommer dock att regeringen har rätt att gå emot ett fullmäktigebeslut under förutsättning att "noggranna undersökningar har gjorts på minst två platser". SKI:s tolkning av vetoventilen är alltså att regeringen har rätt att använda den efter provborringarna.

Det är inte ansvarsfullt gentemot de kommuner som ingår i den nuvarande platsvalsprocessen att det finns olika tolkningar av vad vetoventilen innebär. Regeringen bör därför förtydliga under vilka förutsättningar man avser att utnyttja vetoventilen.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motion MJ787 (v) yrkande 5.

9. Omhändertagande av kärnavfall inom landet (punkt 12)

av Gudrun Lindvall (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion MJ836 yrkande 1.

Ställningstagande

Det råder i dag stor enighet om att kärnavfallet från de svenska kärnkraftsreaktorerna skall omhändertas inom landet. Kärnavfallsfrågan har nationell karaktär, men genom sin platsbundenhet kommer det främsta ansvarstagandet att krävas av de närboende, både i dag levande och framtida generationer. Dessa har rätt att kräva att både metodval och platsval baseras på en öppen process där den långsiktiga säkerheten är överordnad. Samhällets skyldighet är därför att utarbeta en demokratisk beslutprocess, baserad på insyn, delaktighet och logik, som har de bästa förutsättningar att nå denna ambitionsnivå.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som nu har anförts. Därmed bifaller riksdagen motion MJ836 (mp) yrkande 1.

10. Konsekvenserna av fri rörlighet på kärnavfallsområdet (punkt 13)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion MJ787 yrkande 6.

Ställningstagande

Det framgår av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet att det här i riket är förbjudet att utan särskilt tillstånd slutförvara använt kärnbränsle eller kärnavfall från annat land. Den nu påbörjade kommersialiseringen och ökade internationaliseringen av kraftproduktionen leder till många olika ägare i bolagen samt ett korsvis ägande. Det samarbetsbolag (f.n. SKB) som skall hantera kärnavfallet får därmed en internationell ägarkrets av kraftbolag. För dessa bolag skulle det innebära en stor ekonomisk vinst om de kunde samordna avfallshanteringen till ett befintligt slutförvar. För att detta skall bli möjligt räcker det med en enkel lagändring, eftersom det inte finns några EU-regler som hindrar medlemsländerna att exportera kärnavfallet mellan sig. Här kommer EU:s tre friheter in, nämligen för kapital, varor och tjänster.

Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att redovisa konsekvenserna av vad fri rörlighet för varor och tjänster innebär för Sveriges del när det gäller kärnavfall.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motion MJ787 (v) yrkande 6.

11. Export och import av kärnavfall (punkt 14)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion MJ787 yrkande 7.

Ställningstagande

Det finns inte några EU-regler som hindrar medlemsländerna att exportera kärnavfallet mellan sig. Är det då troligt att SKB kan garantera att utländskt kärnbränsle inte kommer att importeras för lagring i Sverige? Vad händer om SKB:s störste ägare, Vattenfall, vill ta hem avfall från de reaktorer man deläger i Tyskland? Sverige bör inte exportera eller importera kärnavfall.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi nu har anfört. Därmed bifaller riksdagen motion MJ787 (v) yrkande 7.

Särskilda yttranden

Kärnsäkerhet

av Åke Sandström (c).

Energiproduktion med hjälp av kärnkraft medför väsentliga risker för framtida generationer. Detta gäller såväl den direkta produktionen av el med kärnbränsle men även det avfall som uppkommer vid sådan produktion. Det finns i dag ingen säker metod, eller identifierad plats, för hur och var detta kärnavfall skall förvaras för en längre tid.

Inte heller finns det någon enighet för hur den av SKB föreslagna förvaringsmetoden, KBS-3, skall anses utgöra ett slutförvar eller vara avsett som ett djupförvar där möjligheterna för återtagning av kärnavfallet skall vara möjlig. Detta framgår i utskottets betänkande och tidigare fattade regeringsbeslut, vilket stärker Centerpartiets uppfattning i frågan.

För Centerpartiet är det viktigt att begränsa tillkomsten av ytterligare radioaktivt restavfall från kärnkraftsproducerad el. Centerpartiet anser därför att kärnkraften snarast bör avvecklas. Centerpartiet har aktivt deltagit i beslut som medfört att detta arbete har påbörjats. Detta arbete kommer att fortgå med oförminskad kraft.

Centerpartiet värnar det kommunala självstyret och vill hävda att det kommunala vetot för att förhindra ett framtida förvar av kärnavfall bör kvarstå. Det är viktigt att ett eventuellt kommunalt beslut i frågan ges möjlighet att genomgå folkets prövning i form av en beslutande kommunal folkomröstning om medborgarna så önskar.

Information om risker och möjligheter med förvaring av kärnbränsle, oavsett i vilken form, bör komma folket till del på ett objektivet sätt. Det är därför av vikt att resurser för att informera kommunmedborgarna om detta ställs till såväl kommuners som frivilligorganisationers förfogande.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:MJ787 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att utan dröjsmål fortsätta utvecklingsarbetet för att omhänderta det använda kärnbränslet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka antalet platser för platsundersökningar till minst tre platser i minst tre regioner.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av ett tydligt stöd till de kommuner som aktivt deltar i platsundersökningar för ett djupförvar.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av stöd till frivilligorganisationer för att uppnå en allsidighet i den nationella och lokala informationen om kärnavfallet.

5. Riksdagen begär att regeringen redovisar en policy för hur den avser att använda vetoventilen i kärnavfallsfrågan för att på så sätt undvika spekulationer och onödig oro i förstudiekommunerna.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsekvenserna av fri rörlighet för varor och tjänster på kärnavfallsområdet.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige inte skall exportera eller importera kärnavfall.

2000/01:MJ836 av Ingegerd Saarinen (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kärnavfallet skall omhändertas inom landet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avbryta den nu pågående platsvalsprocessen baserad på förstudier valda utifrån politisk acceptans.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en prioritering av de motstridiga funktionsvillkoren för ett framtida slutförvar skall föregå metodval för slutförvar av kärnavfall.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en strategisk miljöbedömning skall föregå platsvalsprocessen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att SKI skall återuppta Dialogprojektet för att formulera en legitim beslutsprocess, där den överordnade ambitionen för beslutsprocessen skall vara att med störst sannolikhet fastställa det säkraste metodvalet och ett platsval innebarande ”rimligtvis bästa berg”.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att information till lokalpolitiker och allmänhet ej skall ingå i SKB:s uppgifter.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att oberoende forskare och enskilda organisationer skall kunna erhålla medel ur Kärnavfallsfonden för ett ökat kunskapsinhämtande och förbättrad allsidighet i processen.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att resultat från forskning finansierad via Kärnavfallsfonden skall publiceras i vetenskapliga tidskrifter.